

Załącznik do uchwały Nr.....
Rady Gminy Ludwin z dnia....

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY na lata 2022-2025

Ludwin 2022

Spis treści

1. WSTĘP	2
2. WYTYCZNE DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU	4
3. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY.....	7
4. ZADANIA GMINY	8
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	9
6. ZADANIA INSTYTUCJI WSPARCIA RODZINY NA POZIOMIE GMINY	11
6.1. ASYSTENT RODZINY	12
6.2. RODZINA WSPIERAJĄCA.....	14
6.3. GRUPY WSPARCIA I GRUPY SAMOPOMOCOWE.....	15
6.4. PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO.....	16
6.5. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.....	17
6.6. PRACA SOCJALNA	17
7. CHARAKTERYSTYKA RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDWINIE	18
8. DIAGNOZA PROBLEMU.....	18
9. PARTYCYPACJA W KOSZTACH UTRZYMANIA DZIECI Z GMINY LUDWIN UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	25
10. ANALIZA SWOT GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	30
11. CELE PROGRAMU	31
12. EFEKTY PROGRAMU	33
13. FINANSOWANIE PROGRAMU	33
14. SPOSÓB KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU	34
15. PODSUMOWANIE.....	34
16. WNIOSKI KOŃCOWE I PRZEWIDYWANE EFEKTY.....	35
17. PROMOCJA PROGRAMU.....	36
18. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	36
19. SPIS TABEL.....	37
20. SPIS WYKRESÓW	37

1. WSTĘP

Gmina Ludwin to otwarta i przyjazna przestrzeń dla lokalnej społeczności i osób przybywających z innych terenów. Powstająca infrastruktura ma na celu rozwój regionu i stworzenie dostatniej i bezpiecznej egzystencji dla mieszkańców. Celem tutejszych władarzy jest zapewnienie optymalnych warunków do rozwoju rodzin i jednostek, poprzez aktywizację powołanych w tym celu służb i instytucji do pracy na rzecz społeczeństwa. Wzajemna współpraca i wsparcie buduje poczucie przynależności, akceptacji i satysfakcji z pełnionych ról społecznych, co ułatwia wykonywanie bieżących zadań i rozwiązywanie pojawiających się trudności. Wszelkie działania powołanych jednostek pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i opracowane tak, by poprzez pracę oddziaływającą na różne sfery życiowe, maksymalizować długofalowe zyski społeczne.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ludwin na lata 2022-2025 – jest kontynuacją Programu realizowanego od 2013 r. Powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Organizacja skutecznego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu najbardziej potrzebującym środowiskom na terenie Gminy Ludwin, jest zadaniem niezmiernie ważnym i priorytetowym.

Systemowe wsparcie umożliwia zapewnienie potrzebującym jednostkom bezpieczeństwa i stabilizacji, wskazuje jak profesjonalnie, stosownie do okoliczności reagować na potrzeby ludzkie.

Koncentracja na rodzinie, jej roli, zasobach i deficytach, związana jest z jej fundamentalnym znaczeniem. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem. To w niej każda osoba od najmłodszych lat obserwuje otaczający świat społeczny, uczy się go nazywać, klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, przyswajając wspólne wartości lub je odrzucać. Świadomie i nieświadomie przejmując jako własne przekazywane w rodzinie treści, zachowania, zwyczaje, tradycje, co w znacznym stopniu kształtuje późniejszą osobowość. Dlatego tak ważne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, zapewniając odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej

jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (za wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹.

Styl, atmosfera życia, a wreszcie model rodziny decydują o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzysta zasób zdobytych doświadczeń, jakie ukształtuje poglądy, jak ukierunkuje własną aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina stanowi najbardziej stabilny punkt odniesienia w doświadczeniu dziecka i determinuje jego pomyślny rozwój, o ile dziecko zostanie otoczone miłością i będzie miało zapewnione poczucie bezpieczeństwa oraz elementarne potrzeby materialne i emocjonalne. W przypadku jakichkolwiek dysfunkcji małoletni mają prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Dotyczy to zwłaszcza dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub czasowo umieszczonych poza rodziną, co z kolei generuje działania mające na celu odzyskanie funkcji opiekuńczych przez rodziców.

Zachodzące procesy na świecie związane z industrializacją, urbanizacją, migracją i zmianami kulturowymi, znacząco wpłynęły na życie całych społeczeństw. Zmienił się sposób funkcjonowania rodziny, jej struktura, model, liczebność. Kohabitacja coraz częściej wypiera małżeństwo, standardem stało się samotne rodzicielstwo, pozostawanie singlem z wyboru, czy funkcjonowanie związków jedнопłciowych. Zmianie uległ też model rodziny. Nastąpiła reorganizacja władzy rodzicielskiej. Kobieta i mężczyzna stali się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań. Dzisiejsze kobiety - matki nie koncentrują się tylko na wychowaniu dzieci i dbaniu o dom, ale dążą do samorealizacji i niezależności finansowej. Podejmują pracę zawodową, przez co mężczyźni przestali być jedynymi żywicielami rodziny i na równych prawach uczestniczą w pracach domowych, opiece i wychowywaniu dzieci.

Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze są nośnikiem wielu przemian w funkcjonowaniu rodzin. Coraz częściej występują problemy opiekuńczo – wychowawcze, w tym bezpośrednio związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i niestety już powszechnie od mediów społecznościowych, wzmagających alienację społeczną. Z drugiej strony można też zaobserwować nadmierną troskę o dzieci przechodzącą w nadopiekuńczość, co generuje jednostki niesamodzielne, pogubione, nie nauczone stawiania granic, nieodróżniające dobra od zła. Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym: choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje, oraz lokalnym: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, rozpad rodziny i wcześniej nie występujące - wyraźne podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję. Problemy w rodzinie często są

1 Kawula S., Brągiel J., Janke A. „Pedagogika rodziny”, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1999, s. 49

złożone i wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań. Pomoc rodzinom zagrożonych kryzysem polega na wzmocnieniu i wsparciu w odzyskaniu zdolności do pełnego, samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Powinna być udzielana niezwłocznie i mieć charakter profilaktyczny, natomiast podejmowane działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, bo tylko wtedy jest skuteczna.

Rok 2020 nieoczekiwane przyniósł nowe troski, obowiązki i wyzwania. Ogłoszona pandemia COVID-19 wpłynęła znacząco na funkcjonowanie placówek, jak i organizację służb.

Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem, bez względu na występujące okoliczności. Kontakt z klientem pomimo narzuconych odgórnie ograniczeń podyktowanych bezpieczeństwem, wymagał zatem ogromnej determinacji ze stron wszystkich pracowników służb społecznych.

Środowiska dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, aspirantów pracy socjalnej, przedstawicieli oświaty, policji, sądów, podmiotów medycznych. Skuteczna pomoc może być osiągnięta we współpracy z przedstawicielami tych służb, ale również ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkim, Kościołem, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi i przedstawicieli wszelkiego rodzaju instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmują działania na jej rzecz.

Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 stanowi zatem sprecyzowany plan wdrożenia działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym wszelkiego rodzaju trudności oraz spójny i skuteczny system pomocy rodzinom dla dobra lokalnej społeczności.

2. WYTYCZNE DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej wyraźnie wytycza kierunek pracy z rodziną i nakłada obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny. W myśl preambuły została uchwalona z powodu szczytnych przesłanek:

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszlą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony

przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami².

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, we współpracy ze środowiskami lokalnymi, organizacjami społecznymi i organami pomocniczymi.

Tabela nr 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
- Profilaktyka-wspieranie rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, ✓ Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, ✓ Adopcja 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Asystent rodziny, ✓ Placówki wsparcia dziennego, ✓ Rodziny wspierające, ✓ Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, ✓ Placówki opiekuńczo - wychowawcze, ✓ Usamodzielnianie, ✓ Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), ✓ Rodziny pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ośrodek adopcyjny, ✓ Regionalna placówka opiekuńczo - terapeutyczna, ✓ Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny

Źródło: OPS Ludwin w oparciu o ustawę wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ważne ze względów społecznych, ekonomicznych i mają znaczenie dla wizerunku Gminy i rozwoju regionu. Obszarem do podejmowania działań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2025 będzie zatem profilaktyka, wsparcie i przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego i optymalnego funkcjonowania poprzez:

- Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- Wspieranie rodzin o niskim statusie materialnym, szczególnie z problemami niepełnosprawności i bezrobocia:

² Preambuła Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 roku poz. 998 z późn. zm.)

- ❖ aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia,
- ❖ zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich i zagrożonych dysfunkcjami rodzin posiłków w szkole,
- ❖ współorganizowanie i współfinansowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin,
- ❖ udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów, pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzież w artykuły szkolne i podręczniki,
- ❖ współpraca wszystkich instytucji organizacji na terenie gminy Ludwin zajmujących się pomocą rodzinie,
- ❖ dostarczenie usług i świadczenie pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i rodzinom z problemem niepełnosprawności.
- Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalenie zasobów tkwiących w rodzinach,
- Wzmocnienie funkcji opiekuńczo - wychowawczej rodziny:
- ❖ promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci, zwłaszcza w zakresie konstruktywnego spędzania czasu wolnego, edukacji, doboru właściwych metod wychowania, radzenia sobie w kryzysie,
- ❖ przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie aktywności rodziny, poprzez działania realizowane w środowisku lokalnym,
- ❖ przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród mieszkańców gminy,
- ❖ współpraca wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny,
- ❖ aktywizacja seniorów do życia w środowisku rodzinnym i lokalnym.
- Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- Zapewnienie dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi różnych form pomocy:
- ❖ rozwój i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych,
- ❖ współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych,
- ❖ organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych,
- ❖ aktywizacja młodego pokolenia poprzez promowanie idei wolontariatu,
- ❖ wspieranie świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży ze środowisk wymagających wsparcia,

- ❖ uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- ❖ wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień.

W oparciu o diagnozę środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych występujących na terenie gminy Ludwin opracowano 3 letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 r. Diagnoza została sporządzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie. W dokumencie wykorzystano materiały własne i sprawozdania, przy czym analizie zostały poddane dane z lat 2019-2021.

3. PODSTAWY PRAWNE OPRAWOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Do aktów prawnych regulujących treść Programu oraz wpływających na jego realizację należą:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.,(Dz. U. z 1997 r, NR 78, poz. 483 z późn. zm.)
- 2) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268),
- 4) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020r. poz. 1329),
- 5) Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (Dz. U. z 2019 poz. 2407 z późn. zm.),
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- 7) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
- 8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
- 9) Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
- 10) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 877),
- 11) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),

- 12) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2020r. poz. 1057 z późn. zm.),
- 13) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- 14) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720),
- 15) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, (Dz. U. poz. 1296),
- 16) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245),
- 17) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych, (Dz. U. z 2019 r. poz. 1342),
- 18) Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1598 z późn. zm.),
- 19) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start”, (Dz. U z 2021 r. poz. 1092).

4. ZADANIA GMINY

Gmina stanowi najważniejszy i podstawowy element systemu pomocowego. Profilaktyka, diagnoza i wszechstronna pomoc rodzinie w kryzysie to zadania priorytetowe. W sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną konieczne jest niezwłoczne stworzenie warunków do jak najszybszego umożliwienia powrotu dziecka do rodziców.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
- podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Oprócz niniejszych zadań gmina realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez wojewodę (art. 177 ustawy).

Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Zadania ujęte w Programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych. Założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się pierwsze problemy, które należy rozwiązywać w sposób trafny i pełny. Istotne jest, aby tam gdzie jest to możliwe nie dopuszczać do odebrania dziecka rodzicom biologicznym. Istniejący system dopuszcza łatwą możliwość podjęcia decyzji o zabraniu dziecka z rodziny, często w sytuacji, której można było wcześniej skutecznie zaradzić.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2025 jest wypracowanie spójnego systemu wsparcia dla rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Zadania Programu koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, nawet wtedy, gdy dziecko umieszczone

zostanie poza rodziną biologiczną. Mając na uwadze dobro dziecka na bieżąco należy dokonywać analizy i oceny sytuacji dzieci i ich rodzin. Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Program nastawiony jest także na rozwiązywanie sytuacji, gdy dziecko pozbawione jest możliwości rozwijania się w swojej naturalnej rodzinie ze szczególnym uwrażliwieniem ze strony pomocy pracownika socjalnego i asystenta rodziny.

Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca z podmiotami świadczącymi pomoc rodzinie: Ośrodek Pomocy Społecznej (asystent rodziny i pracownik socjalny), szkoły, kuratorzy, sąd, policja, stowarzyszenia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny i inne.

Ustawa kładzie nacisk na współpracę między instytucjami, które mają kontakt z dzieckiem. Planuje się wzmocnić działania profilaktyczne, utrzymać instytucję asystenta rodziny. Rodziny zagrożone kryzysem mają być stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników medycznych i inne instytucje, które współpracują z rodziną, w tym także - w razie potrzeby - przez kuratorów sądowych i policję.

Program skupia się przede wszystkim na wsparciu świadczonym rodzinie poprzez pomoc społeczną, ponieważ znaczną część zadań opieki nad dzieckiem i rodziną realizują zatrudnieni w pomocy społecznej pracownicy socjalni.

Zadania te wchodzi w zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i zakładają działania zorientowane na zabezpieczenie potrzeb, tworzenie pozytywnego środowiska wychowawczego, poprawę jakości życia dzieci i rodzin, jak również podejmowanie interwencji i objęcie opieką w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.

Wszystkie działania Programu są głównie skoncentrowane na wsparciu rodziny biologicznej, a istotą działań podejmowanych przy realizacji Programu winno być wspieranie, a nie zastępowanie rodziny, nauczycieli i społeczności lokalnej w rozwiązywaniu problemów rodziny na naszym terenie.

Wynika to z zasady pomocniczości stanowiącej obecnie zasadę konstytucyjną. Jeśli jakiś problem nie może być rozwiązany samodzielnie przez jednostki lub grupę, wówczas staje się on przedmiotem zainteresowania władzy publicznej, a w konsekwencji przedmiotem zadania

publicznego.

Główne założenia:

- zapobiegać powstawaniu sytuacji wymagającej interwencji kryzysowej,
- zapobiegać niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- zapobiegać niedożywieniu dzieci,
- rozwiązywać sytuacje kryzysowe,
- zapewnić opiekę nad dziećmi wymagającymi oddziaływania wychowawczego,
- przeciwdziałać marginalizacji i degradacji społecznej całych rodzin,
- poszukiwać nowych alternatywnych rozwiązań w zakresie pracy z dzieckiem,
- aktywizować dzieci na rzecz własnego rozwoju.

6. ZADANIA INSTYTUCJI WSPARCIA RODZINY NA POZIOMIE GMINY

Diagnozowanie, zarówno problemów z jakimi borykają się rodziny w gminie Ludwin, jak i posiadanych zasobów pozwala na wskazanie form pomocy dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość posiadanego potencjału oraz rodzaju i dostępności usług daje możliwość formułowania celów i zadań stanowiących spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Udzielana pomoc powinna mieć charakter okresowy, a praca z rodzinami biologicznymi ukierunkowana jest na możliwość jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy m.in. poprzez:

- ❖ analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- ❖ wprowadzenie asystenta rodziny,
- ❖ pracę socjalną,
- ❖ wspieranie potencjału rodziny,
- ❖ rozwijanie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych,
- ❖ wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- ❖ udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia w już zaistniałych sytuacjach kryzysowych,
- ❖ podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- ❖ udzielanie pomocy w przezwyciężaniu uzależnień,
- ❖ przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

- ❖ dążenie do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej,
- ❖ aktywizację społeczną i zawodową,
- ❖ wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy
- ❖ zapobieganie niepowodzeniom i trudnościom,
- ❖ zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny,
- ❖ powoływanie i prowadzenie zespołów ds. rodziny,
- ❖ koordynowanie wszystkich działań instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych mogących służyć pomocą rodzinom.

Zaplanowane działania mają na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania podstawowych jej funkcji. Wsparcie może być prowadzone w formie pracy z rodziną m.in. poprzez wprowadzenie asystenta rodziny, poradnictwo specjalistyczne, pracę socjalną.

6.1. ASYSTENT RODZINY

Rolą asystenta rodziny jest podejmowanie konstruktywnych działań w pracy z rodziną za pomocą wszelkich dostępnych środków, przy wykorzystaniu zasobów własnych i instytucji. Największy sukces asystent może osiągnąć poprzez nawiązanie pozytywnych relacji z członkami rodziny, bo tylko wtedy zdobędzie zaufanie potencjalnego klienta, będzie w stanie wpłynąć na zmianę w postrzeganiu wszelkich trudności i wyzwolić potencjał do działania. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. To niezmiernie ważne, gdyż współpraca odbywa się w środowisku naturalnym danej społeczności, co pozwala na szybsze rozpoznanie problemu i postawienie właściwej diagnozy.

Celem pracy asystenta jest dążenie do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Priorytetowe zadanie natomiast stanowi zażegnanie kryzysu w rodzinie i niedopuszczenie do czasowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziców.

Współpraca asystenta z rodziną jest długofalowa. Czas jest tu czynnikiem sprzyjającym i pozwala na wnikliwe rozeznanie środowiska i jego problemów.

Zadania asystenta rodziny określone są w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do których w szczególności należą:

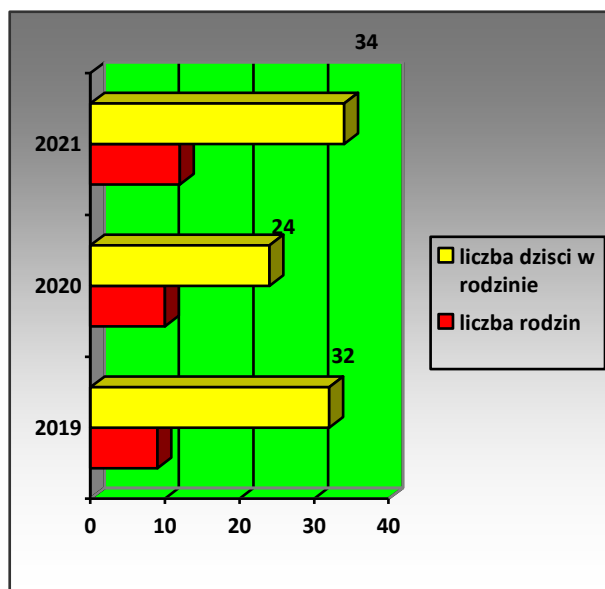
- ❖ opracowanie i realizacja określonego planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;

- ❖ opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- ❖ udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- ❖ udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- ❖ udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- ❖ udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- ❖ wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- ❖ motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- ❖ udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- ❖ motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- ❖ udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- ❖ podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- ❖ prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- ❖ realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i „Za życiem”;
- ❖ prowadzenie dokumentacji, pracy z rodziną,
- ❖ dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie;
- ❖ monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- ❖ sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach
- ❖ współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- ❖ współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

Zgodnie z ustawą asystent rodziny może prowadzić pracę z maksymalnie 15 rodzinami. Liczba rodzin będąca pod opieką asystenta rodziny winna być uzależniona od trudności wykonywanych zadań oraz kwalifikacji i doświadczenia zawodowego asystenta rodziny. Po zrealizowaniu planu pracy i zakończeniu pracy z rodziną, asystent rodziny przez 6 miesięcy

monitoruje funkcjonowanie środowiska, nie rzadziej niż 1 raz w miesiącu. Monitoring jest formą subtelnej asysty rodzinie w usamodzielnianiu i zapewnieniem wsparcia w razie pojawiających się trudności, czy wyzwań w nowych sytuacjach życiowych.

Wykres nr 1. Rodziny i dzieci objęte pomocą asystenta rodziny

Źródło: Opracowanie własne OPS Ludwin

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie zatrudnia obecnie jednego asystenta rodziny. W roku 2019 zatrudniony był także asystent, który objął wsparciem łącznie 9 rodzin, w tym 32 dziećmi. W roku 2020 był zatrudniony 1 asystent, który objął wsparciem 10 rodzin w których było 24 dzieci, W roku 2021 asystent rodziny objął wsparciem 12 rodzin w tym 34 dzieci.

Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje z różnymi instytucjami gminnymi i powiatowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny np.: szkołami, przedszkolami, świetlicami środowiskowymi, Zespołami Interdyscyplinarnymi, grupami roboczymi, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych w Lublin - Wschód z siedzibą w Świdniku, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ludwinie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Łęcznej, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności oraz z placówkami ochrony zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

6.2. RODZINA WSPIERAJĄCA

Kolejnym sposobem wsparcia rodziny problemowej, wymagającej przezwyciężenia kryzysu, jest zapewnienie jej pomocy poprzez rodzinę wspierającą. Zadaniem tejże rodziny jest pomoc

w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny. Formy takiej współpracy (ale nie wyręczania!), mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami i zależą od pomysłowości i inicjatywy osób bezpośrednio zaangażowanych. Udzielane w tej postaci wsparcie daje możliwość dzielenia się doświadczeniem i pozytywnym przykładem. Rodzina powołana do pełnienia tej funkcji może pochodzić z bezpośredniego otoczenia. Ustanawia ją Wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Niezmiernie trudno jest pozyskać rodzinę wspierającą. Wynika to z faktu, że na ogół brak jest chętnych do pełnienia takich ról, a rodziny wykazujące zainteresowanie funkcją nie zawsze dają rękojmię bezpieczeństwa dla rodziny, która wymaga pomocy. Podjęcie decyzji o zgodzie na formalną zgodę takiej współpracy wiąże się zatem z ogromną odpowiedzialnością. Urząd Gminy Ludwin i Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie podejmować będą działania mające na celu:

- pozyskanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny wspierającej,
- promowanie i upowszechnianie wsparcia udzielanego przez rodziny wspierające – kampania informacyjna (plakaty, ulotki, informacja na stronie Urzędu Gminy Ludwin).

Do pozyskania rodzin wspierających zaplanowane działania będą miały charakter ciągły. Rodziny chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie.

6.3. GRUPY WSPARCIA I GRUPY SAMOPOMOCOWE

Kolejną formą wspierania rodziny jest **grupa wsparcia** - odpowiednik formalnej bądź nieformalnej pomocy psychologicznej.

W grupach wsparcia najczęściej uczestniczą osoby, które łączą podobne problemy i trudności. Może mieć ona charakter otwarty (gdy w każdym momencie mogą dołączyć do nich nowi członkowie), lub zamknięty (gdy nowi członkowie nie mogą dołączać do spotkań po ich rozpoczęciu). Udział w grupie wsparcia polega na dzieleniu się własnymi doświadczeniami z innymi członkami, słuchaniu, nawiązywaniu kontaktu, dzieleniu się informacjami, udzielaniu wzajemnego wsparcia emocjonalnego. Spotkania grup wsparcia odbywają się zwykle w przyjaznych, przystosowanych do zajęć miejscach, np: poradniach

psychologicznych, poradniach rodzinnych, ośrodkach terapii uzależnień, szpitalach psychiatrycznych.

Grupy samopomocowe są dobrowolnym zgromadzeniem osób, których aktywne działanie skierowane jest na wspólne pokonywanie trudności natury psychicznej bądź socjalnej, dotyczących ich samych bądź najbliższego otoczenia. Uzyskiwanie wsparcia, poprzez uczestniczenie w różnego rodzaju grupach samopomocowych, wpływa korzystnie na wzrost samooceny, poczucie przynależności, akceptacji, a przez to na wzrost poczucia własnej wartości.

Samopomoc to przede wszystkim proces dzielenia się podobnymi doświadczeniami, sytuacjami czy problemami. Inicjatywy samopomocowe są podejmowane dla ich uczestników i kierowane przez nich. Spotkania mają charakter dobrowolny i ciągły. Głównym celem tychże grup jest dostarczanie wsparcia emocjonalnego i praktycznej pomocy oraz wymiana informacji. W dobie transformacji i przeciwności związanych z globalną pandemią niektóre samopomocowe grupy wsparcia działają również jako internetowe fora wsparcia. Istnieje możliwość uczestniczenia w zajęciach w trybie on-line, poprzez media społecznościowe.

6.4. PLACÓWKI WSPARCIADZIENNEGO

Na terenie Gminy Ludwin placówki wsparcia dziennego prowadzona są w formie:

- Opiekuńczej (koła zainteresowań, świetlice, ogniska wychowawcze);
- Pracy podwórkowej (realizowana przez wychowawcę).

Zajęcia są skierowane do rodzin, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wymagają pomocy w zakresie: organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, wyrównywania deficytów, organizowania czasu wolnego, wzmocnienia poczucia własnej wartości, nabywania umiejętności społecznych oraz nawiązywania prawidłowych relacji interpersonalnych. Celem działalności wsparcia dziennego jest przede wszystkim wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, wyrównywanie deficytów oraz oddziaływanie na środowisko młodego człowieka w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym, czy demoralizacją, oraz wsparcie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz ułatwiają rozwój zainteresowań. Celem jest wspomaganie wychowawczej i socjalizacyjnej funkcji rodziny w integralnym rozwoju dziecka.

6.5. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Poradnictwo specjalistyczne jest niezbędne w procesie pomocy osobom i rodzinom, które wymagają profesjonalnego wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne jest w podstawowym pakiecie tychże usług, z powodzeniem świadczone od lat w gminie Ludwinie. Poradnictwo prawne realizowane jest przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów itp. Poradnictwo psychologiczne dotyczy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną. Celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja prawidłowego funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp. Istotą porady jest tworzenie warunków do odzyskania lub uzyskania przez człowieka potrzebnego możliwości samodzielnego rozwiązywania problemu, podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej. Mieszkańcy Gminy Ludwin mają zapewniony dostęp do specjalistów, m.in. w: Ośrodku Pomocy Społecznej w Ludwinie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ludwinie, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łęcznej, Punkcie Interwencji Kryzysowej w Ludwinie, Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w Łęcznej.

6.6. PRACA SOCJALNA

Praca socjalna to elementarna pomoc świadczona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie. Jej zadaniem jest działanie na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w środowisku społecznym. Zapewnienie petentowi wsparcia w dążeniu do pełnienia odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest podstawowym kierunkiem podejmowanych kroków. Praca socjalna prowadzona jest z osobami lub rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną, w celu nawiązania współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ratowniczą - jest mechanizmem ratującym rodziny i jednostki w sytuacjach kryzysowych,
- wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- partycypacyjną - budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

Działalność pracownika socjalnego polega na mobilizacji osób, rodzin, a w razie potrzeby lokalnych środowisk do podejmowania działań na rzecz jednostki. Profesjonalista w tym zawodzie potrafi wydobyć umiejętności do pokonywania trudności i wykorzystać zasoby tkwiące w tych osobach, rodzinach i grupach pozwalające osiągnąć wytyczony cel.

W 2019 r. udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej w 155 rodzinach, w tym: - 152 rodzinom, u których była to pomoc łączona z pomocą materialną.

W roku 2020 tej formy pomocy udzielono w 146 rodzinom, w tym: - 143 rodzinom, u których była to pomoc łączona z pomocą materialną.

7. CHARAKTERYSTYKA RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDWINIE

W roku 2019 ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało łącznie 165 rodzin (435 osób w rodzinach), z czego 78 to rodziny wychowujące dzieci. W roku 2020 ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało łącznie 149 rodzin (o liczbie osób w rodzinach 407), z czego 74 to rodziny wychowujące dzieci. Analiza danych wskazuje na zmniejszanie się liczby rodzin z dziećmi- beneficjentów pomocy. Tymczasem nieznacznie wzrasta liczba rodzin oświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych. Z obserwacji pracowników socjalnych i asystentów rodziny wynika, że m.in. transmisja środków finansowych przysługujących w ramach ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, spadek bezrobocia, migracja rodzin przyczynia się do ich anonimizacji. Powyższe skutkuje tym, że służby odpowiedzialne za wspieranie rodziny, często dowiadują się o jej trudnościach w sytuacji kryzysu, nie mając możliwości podjąć odpowiednio wcześniej działań profilaktycznych na rzecz zniwelowania skutków narastających problemów.

8. DIAGNOZA PROBLEMU

Według analizy pracowników socjalnych w 2021 r. pomoc w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie uzyskały rodziny, czyli 341 osób

w rodzinach.

Pomocy udzielono w szczególności z następujących powodów:

- z powodu ubóstwa: 85 rodzin, czyli 207 osób w rodzinach;
- z powodu bezrobocia: 43 rodzin, czyli 115 osób;
- z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego pomoc przyznano 25 rodzinom, czyli 119 osobom w rodzinach, w tym:
 - ✓ rodziny niepełne: 14 rodzin, czyli 41 osób,
 - ✓ rodziny wielodzietne: 11 rodzin, czyli 80 osób;

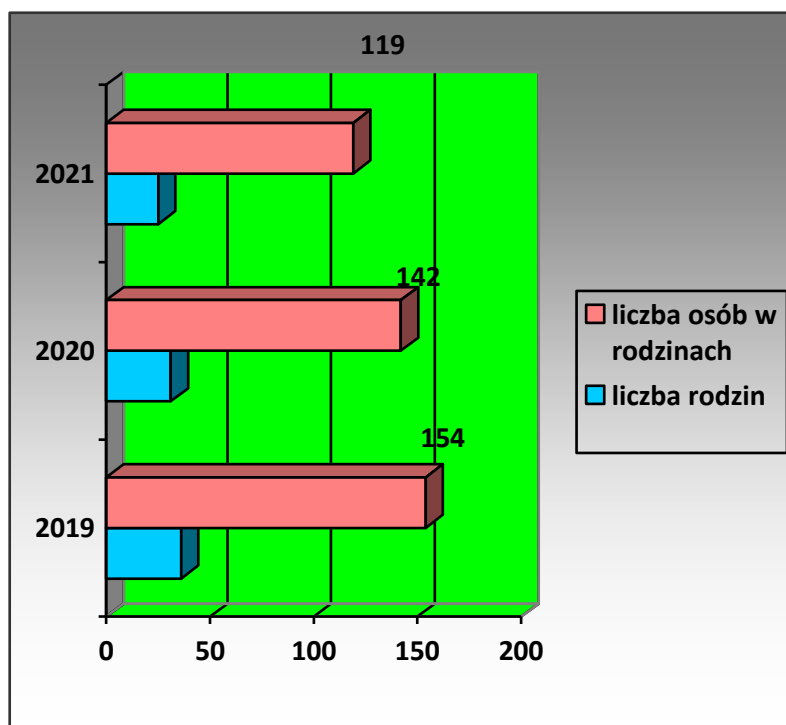
Tabela nr 2. Powody przyznania pomocy w latach 2019 - 2021.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
	2019		2020		2021	
Ubóstwo	102	269	97	256	85	207
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	1	3	4	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	110	14	82	7	44
w tym: wielodzietność	0	0	1	6	1	6
Bezrobocie	38	109	41	111	43	115
Niepełnosprawność	63	125	58	122	57	124
Długotrwała lub ciężka choroba	41	93	32	80	30	78
Bezradność ws. opiek. wychow. i prowadz. gosp. dom. - ogółem	36	154	31	142	25	119
w tym: rodziny niepełne	21	60	17	52	14	41
rodziny wielodzietne	13	89	11	81	11	80
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	4	17	2	6	0	0
Trudności w przystosow. do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	6	16	1	1
Zdarzenie losowe	0	0	1	4	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0

Zródło: opracowanie własne OPS w Ludwinie.

W 2021 r. pomoc najczęściej przyznawano z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Należy podkreślić, iż w jednej rodzinie może występować kilka przesłanek uzasadniających udzielenie wsparcia

Wykres nr 2. Liczba rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego w latach 2019- 2021.

Źródło: opracowanie własne OPS w Ludwinie.

Według danych Ośrodka w 2020 r. liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynosiła 31, natomiast w 2021 r. liczba ta zmniejszyła się do 25.

Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021, według liczby posiadanych dzieci przedstawia się następująco:

Tabela nr 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019- 2021.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
rodziny z dziećmi ogółem	165	435	149	407	131	341
o liczbie dzieci:						
1	72	72	63	63	66	66
2	25	50	20	40	15	30
3	20	60	21	63	19	57
4	20	80	19	76	7	28
5	16	80	13	65	7	35
6 i więcej	12	93	13	100	17	125
Rodziny z dziećmi ogółem	78	333	74	320	58	261
o liczbie dzieci						
1	20	50	19	49	19	49
2	28	103	28	108	16	63
3	18	91	14	67	9	45
4	6	35	7	41	8	47
5	2	16	3	25	2	18
6	1	7	1	8	2	16
7 i więcej	3	31	2	22	2	23
rodziny niepełne ogółem	27	82	24	71	20	57
o liczbie dzieci:						
1	10	20	8	16	8	16
2	12	38	12	38	9	28
3	3	12	3	12	2	8
4 i więcej	2	12	1	5	1	5

Źródło: opracowanie własne OPS w Ludwinie.

Przemoc w rodzinie - Procedura „Niebieskiej karty”

Przemoc w rodzinie jest istotnym problemem społecznym. Nie ma znaczenia wiek, rodzaj wykształcenia, pozycja społeczna czy wykonywany zawód w odniesieniu do osoby stosującej przemoc, czy doznającej przemocy. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji różnych czynników społecznych, kulturowych i psychologicznych. Możemy mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy w rodzinie, ale nie możemy stwierdzić, że są przyczyną zjawiska. Należą do nich m. in.: normy społeczne i kulturowe, środowisko społeczne i warunki życia, uzależnienia oraz osobowość sprawcy i ofiary przemocy. Ofiarami przemocy są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore. Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przemocy w rodzinie w ujęciu prawnym jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U z 2021 r., poz. 1249). Na podstawie ww. ustawy zostało wydane rozporządzenie regulujące kwestie procedury „Niebieskiej Karty” oraz obowiązek wydania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o obrażeniach dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Na podjęcie interwencji w środowisku z wykorzystaniem tej procedury nie jest potrzebna zgoda osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedurę może wszcząć policja, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty i ochrony zdrowia na podstawie specjalnie do tego celu opracowanych formularzy zwanych potocznie „Niebieską kartą”.

Zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Ludwin zostało rozpoznane na podstawie danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie, Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie, Komendy Powiatowej Policji w Łęcznej.

Tabela nr 4. Liczba wypełnionych i przekazanych „Niebieskich Kart ” w latach 2019 - 2021 do Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie

L.p.	Nazwa jednostki	2019	2020	2021
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie	0	1	1
2.	Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej	10	8	10

3.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gminny Ośrodek Zdrowia w Ludwinie	0	0	0
4.	Oświata	0	0	0
5.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ludwinie	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie.

Jak wynika z powyższej tabeli w większości przypadków procedurę Niebieskiej Karty wszczynają Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej, w pojedynczych przypadkach przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie. Pozostałe podmioty: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Zdrowia w Ludwinie, placówki oświatowe nie wszczynały procedury Niebieskiej Karty.

Tabela nr 5. Liczba interwencji domowych odnotowanych przez Komendę Powiatową Policji w Łęcznej w latach 2019- 2021

Okres	2019	2020	2021
Liczba interwencji domowych na terenie	144	119	133
Gminy Ludwin	64	54	55

Źródło: Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Łęcznej

Tabela nr 6. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura „Niebieska Karta” w Komendzie Powiatowej Policji w Łęcznej –Gmina Ludwin

Rok	Z art. 207 k.k		
	wszczętych	stwierdzonych	zakończonych
2019	4	3	3
2020	4	4	2
2021	9	9	4

Źródło: Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Łęcznej

Jak wynika danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Łęcznej w roku 2019 i 2020 zostały wszczęte 4 postępowania przygotowawcze dotyczące przemocy domowej w gminie Ludwin, a w 2021 r.- 9.

Tabela nr 7. Liczba osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w latach 2019 – 2021

okres	2019	2020	2021
liczba osób dotkniętych przemocą domową	12	17	17
kobiety	11	15	15
mężczyźni	1	2	2
dzieci	0	0	0

Zródło: Opracowanie własne Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie.

Z powyższych danych wynika, iż w 2019 r. było 12 osób dotkniętych przemocą domową, z czego 1 kobiet i 1 mężczyzna. W 2020 r. liczba ta znacznie wzrosła do 17 (15 kobiet i 2 mężczyzn), a w 2021 r. pozostała na poziomie z roku 2020.

Przemoc domowa niesie ze sobą poważne konsekwencje zdrowotne dla osób nią dotkniętych.

Ustawa „Za życiem”

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”, w ramach której rodzinom przysługuje wsparcie asystenta rodziny i jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 4 000 zł. W latach 2019-2021 do Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek.

„Świadczenie wychowawcze 500+”

Na mocy ustawy od 1 kwietnia 2016 roku wypłacane są świadczenia wychowawcze (tzw. Program 500+), których celem jest zapewnienie środków na częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka w rodzinie. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie w roku 2019 wypłacił świadczenie wychowawcze dla 689 rodzin na kwotę 5 680 549, 31 zł, natomiast w 2020 roku 696 rodzinom na łączną kwotę 7 043 754,40zł. W roku 2021 680 rodzinom na łączną kwotę 6 981 225,40zł.

„Dobry Start”

Dobry start” – to nowy program rządowy, w ramach którego na każde uczące się dziecko do 20 roku życia (niepełnosprawne do 24 r.ż.) rodzice, bez względu na dochód, otrzymują 300 zł w formie jednorazowego wsparcia na rozpoczęcie roku szkolnego. Program „Dobry Start” to nie tylko inwestycja państwa w edukację dzieci i młodzieży, ale również kolejny etap kompleksowej i długofalowej rządowej polityki rodzinnej. W roku 2019 świadczenie to zostało wypłacone rodzinom na kwotę 696 rodzinom na łączną kwotę 7 043 754,40 zł. zł., a w roku 2020 z Programu skorzystało 520 rodzin, na łączną kwotę 696 rodzinom na łączną kwotę 2286 00 zł. W roku 2021 - 3 rodziny na łączną kwotę 900 zł.

9. PARTYCYPACJA W KOSZTACH UTRZYMANIA DZIECI Z GMINY LUDWIN UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie ustawą, za dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka w pieczy zastępczej, ponosi wydatki w wysokości :

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 8. Wysokość środków wydatkowanych z budżetu gminy na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2019-2020

ROK	POGOTOWIA RODZINNE DOMY DZIECKA		PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE		RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE I NIEZAWODOWE	
	Ilość dzieci	kwota	Ilość dzieci	kwota	Ilość dzieci	kwota
2019	0	0	0	0	3	9 035,43 zł
2020	0	0	0	0	2	8 328,00 zł
2021	0	0	0	0	4	7 993,15 zł

Zródło: OPS w Ludwinie

Znaczny wzrost kosztów poniesionych przez Gminę Ludwin na współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w pieczy wynika z faktu, że od dnia 1 czerwca 2018r. zmianie uległa

wysokość świadczeń przysługujących rodzinom zastępczych, zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2018r. (Monitor Polski poz. 326). Ponadto coraz większa liczba dzieci w pieczy zastępczej przebywa powyżej dwóch lat, co wiąże się ze

współfinansowaniem opieki i wychowania każdego z dzieci ze strony gminy na poziomie 50%.

W roku 2019 w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz rodzinach zastępczych niezawodowych przebywało łącznie trójka dzieci, z których dwójka dzieci powyżej dwóch lat. W rodzinach zawodowych przebywało nie przebywało żadne dziecko. Średni miesięczny koszt współfinansowania pobytu dzieci w rodzinach zastępczych ponoszony przez Gminę Ludwin wyniósł 347,00 zł. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało nie przebywało żadne dziecko.

Na koniec roku 2020 w rodzinach zastępczych spokrewnionych oraz rodzinach zastępczych niezawodowych przebywało łącznie dwójka dzieci, powyżej dwóch lat. W rodzinach zastępczych zawodowych nie przebywał żadne dziecko. Średni miesięczny koszt współfinansowania pobytu dzieci w rodzinach zastępczych ponoszony przez Gminę Ludwin wyniósł 347,00 zł. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie przebywało żadne dziecko. Z analizy wyżej wymienionych danych jednoznacznie wynika, że wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ważne ze względów zarówno społecznych, jak i ekonomicznych. Pozwoli to na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na podstawie danych można stwierdzić, iż w 2021 r. w nieznacznym stopniu wzrosła liczba rodzin objętych pomocą społeczną, w porównaniu do poprzednich lat. W 2019 r. liczba rodzin objętych pomocą społeczną wynosiła 165, natomiast liczba osób w rodzinach 435. W 2020 r. liczba rodzin objętych pomocą społeczną wynosiła 149, a liczba osób w rodzinach 407. Natomiast w 2021 roku z pomocy społecznej skorzystało 131 rodzin, co daje 341 osób w rodzinach.

Nadmienić należy, że rodziny z dziećmi znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej obejmowane są różnymi formami wsparcia finansowego, zarówno w ramach ustawy o pomocy społecznej, jak i ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Elementarną formą w zakresie wsparcia finansowego i rzeczowego dla rodzin z dziećmi jest zapewnienie dzieciom i młodzieży ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych ciepłych posiłków. Wszystkie dzieci objęte opieką, wychowaniem i edukacją od przedszkola do szkoły

ponadgimnazjalnej z rodzin, których dochód w rodzinie nie przekraczał 150% kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej mają możliwość korzystania z ciepłych posiłków w ramach programu rządowego „Posiek w szkole i w domu”.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koncentruje się na działaniach pozafinansowych, skierowanych do rodzin z dziećmi zagrożonymi umieszczeniem w pieczy zastępczej. W sytuacji, gdy pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej stanowi zagrożenie dla jego bezpieczeństwa lub życia, konieczne jest odseparowanie go od dotychczasowego środowiska przez umieszczenie w pieczy zastępczej. Takie rozwiązanie nakazują zarówno przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jak i ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Te akty prawne wyposażają służby sądowe i społeczne do podejmowania w określonych sytuacjach działań zabezpieczających wobec dziecka poprzez zapewnienie mu prawidłowych warunków życia i rozwoju w pieczy zastępczej do czasu powrotu pod opiekę rodziców, znalezienia rodziny adopcyjnej lub usamodzielnienia dziecka.

Dokonując oceny podejmowanych działań w ramach realizacji Programu oraz ustawy o wspieraniu rodziny należy zwrócić uwagę, iż pomimo dużego zaangażowania asystenta, włożonej pracy pracowników socjalnych, kuratora sądowego oraz innych służb, w dalszym ciągu występują rodziny, które są zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej (placówka opiekuńczo-wychowawcza, rodzina zastępcza).

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest nowym zadaniem własnym gminy.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
1. 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
2. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 9. Dzieci z Gminy Ludwin przebywające w pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021

FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
<i>RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE</i>	3	3	2	2	2	2
<i>RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE</i>	0	0	0	0	1	2
<i>PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE W TYM TYPI : SOCJALIZACYJNY</i>	0	0	0	0	0	0
OGÓŁEM LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ	3	3	2	2	3	4

Źródło: opracowanie własne OPS w Ludwinie.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina współfinansuje koszty pobytu dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym po 2011 roku.

Tabela nr 10. Obrazuje Wydatki gminy Ludwin w tym zakresie

ROK	2019	2020	2021
<i>WYDATKI PONOSZONE W RAMACH WSPÓLFINANSOWANIA KOSZTÓW POBYTU DZIECI Z GMINY LUDWIN W PIECZY ZASTĘPCZEJ</i>	9 035,43 zł	8 328,00 zł	7 993,15 zł

Źródło: opracowanie własne OPS w Ludwinie.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Ludwinie realizowany jest także program kierowany do rodzin wielodzietnych Karta Dużej Rodziny - polegający na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności.

W 2019 r. wydano **292** kart, w 2020 r. wydano..... kart, natomiast w 2021 r. wydano **172 karty w tym: 87 kart tradycyjnych, oraz 87 kart elektronicznych.**

Zniżek mogą udzielać nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni.

Przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”.

Od 1 stycznia 2018 r. Karta Dużej Rodziny dostępna jest w dwóch formach: tradycyjnej (tj. plastikowej) i elektronicznej (tj. na urządzeniach mobilnych).

Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom, z co najmniej trójką dzieci:

- ❖ w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- ❖ w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- ❖ bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Ważne jest, aby w chwili składania wniosku rodzina spełniała ww. warunki. Jeśli w chwili składania wniosku rodzina nie ma na utrzymaniu, co najmniej trojga dzieci spełniających wymienione wyżej.

10. ANALIZA SWOT GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Tabela nr 11.

<p style="text-align: center;">MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ➤ działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ➤ baza instytucji wspierających rodzinę (policja, sąd, kuratorzy, OPS, PCPR, służba zdrowia, oświata, kościół katolicki, świetlice szkolne), ➤ dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty, ➤ doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny, ➤ dobrze rozwinięta baza obiektów sportowych. 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie, ➤ wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, ➤ brak bezpośredniego dostępu do poradnictwa specjalistycznego (psychiatra, psycholog, prawnik) – konieczność dojazdu do miasta, ➤ brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły/ nauczyciela, ➤ brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki rodziny zastępczej.
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ działania pracowników socjalnych i asystenta rodziny - celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ➤ powołanie do współpracy z rodziną dysfunkcyjną rodzin wspierających, ➤ wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, ➤ rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym, ➤ powstanie mieszkań socjalnych w gminie poprawi dotychczasowe warunki mieszkaniowe rodzin, ➤ edukacja rodziców. 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów, ➤ wzrost kosztów utrzymania rodzin, ➤ wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm, narastająca przemoc, ➤ uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających, Internetu.

11. CELE PROGRAMU

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest tworzenie wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez zintegrowane i spójne działania na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Ludwinie.

Cele szczegółowe:

❖ **Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym:**

Zadania:

- systematyczna diagnoza rodzin objętych pomocą OPS;
- wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu poprzez działania pracowników socjalnych oraz współpracę z asystentem rodziny;
- podejmowanie działań w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej;
- w sytuacji umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej podejmowanie działań zmierzających do ich powrotu do rodzin biologicznych;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem;
- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (np. pomoc psychologiczna w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych);
- organizowanie grup wsparcia (w razie potrzeb);
- podejmowanie działań na rzecz posiadania Karty Dużej Rodziny w gminie Ludwin;
- organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia.

Podmioty realizujące: OPS w Ludwinie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, świetlice, placówki służby zdrowia, PCPR w Łęcznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łęcznej, Poradnia „Sto Pociągów” w Łęcznej, kuratorzy sądowi.

❖ **Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin:**

Zadania:

- zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia;
- finansowanie dzieciom posiłków w szkołach i w przedszkolach;
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem;
- aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia, współpraca z PUP w Łęcznej;
- zapewnienie dostępu dzieciom do przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych;
- pomoc w zaopatrzeniu dzieci w artykuły szkolne i podręczniki;
- udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy w formie stypendiów szkolnych.

Podmioty realizujące: OPS w Ludwinie, szkoły, Urząd Gminy Ludwin, PUP w Łęcznej, placówki służby zdrowia.

❖ **Podjęmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących:**

Zadania:

- współpraca z podmiotami oraz instytucjami zajmującymi się rodziną;
- pomoc rodzinom dotkniętym przemocą, uzależnieniami;
- zapewnienie wsparcia przez asystenta rodziny;
- współpraca asystenta ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych;
- wspieranie właściwej pracy asystenta rodziny i współdziałanie z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, podmiotami leczniczymi, placówkami oświatowymi, sądem i policją;
- wspieranie rodziny w przeciwdziałaniu demoralizacji wśród dzieci i młodzieży;
- wspieranie i ochrona rodziny przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny;
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych w szkołach, w świetlicach;
- promowanie wspólnych działań, inicjatyw międzyinstytucjonalnych oraz nowych rozwiązań i dobrych praktyk na rzecz wsparcia rodziny;
- promowanie wszelkich inicjatyw organizacji pozarządowych w zakresie pracy na rzecz szeroko pojętego wspierania rodziny.

Podmioty realizujące: OPS, placówki oświatowe, UG, świetlice profilaktyczno-wychowawcze, organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia, policja.

❖ **Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych:**

Zadania:

- zabezpieczenie środków na pobyt dzieci w pieczy zastępczej;
- prowadzenie monitoringu dzieci w rodzinach dotkniętych sytuacją kryzysową
- wspieranie działań dotyczących motywowania społeczności lokalnej do organizowania różnych form wspólnego, rodzinnego spędzania czasu, rozwój alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży oraz rodzin (koła zainteresowań, place zabaw, obiekty sportowe, rekreacyjne, kulturalne, festyny, różnego rodzaju imprezy integracyjne);
- promowanie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie zjawiskom patologicznym mogącym pojawić się w rodzinach.

❖ **Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników działających na rzecz rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem asystenta rodziny:**

Zadania:

- udział pracowników socjalnych, asystenta rodziny w szkoleniach, konferencjach, warsztatach podnoszących wiedzę i umiejętności w zakresie wsparcia rodziny, z uwzględnieniem szkoleń realizowanych w ramach projektów.

Podmioty realizujące: OPS w Ludwinie.

12. EFEKTY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin wykazujących problemy opiekuńczo-wychowawcze.
2. Podniesienie umiejętności rodzicielskich i zdolności wychowawczych rodziców.
3. Wzrost świadomości w związku z pełnieniem ról rodzicielskich oraz w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny.
4. Przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej (zwłaszcza pieczy instytucjonalnej).
5. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych.
6. Poprawa sytuacji dziecka w rodzinie.
7. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka.
8. Promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.
9. Zmiana postaw i zachowań w rodzinach zagrożonych negatywnymi zachowaniami społecznymi.
10. Podniesienie kompetencji i skuteczności podejmowanych działań pomocowych.

13. FINANSOWANIE PROGRAMU

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Ludwin, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych

z innych źródeł, np. Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (na podstawie art. 247 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej minister właściwy do spraw rodziny wprowadzi program na dofinansowanie

w okresie 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zadań własnych gminy i powiatu z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej, w szczególności na pokrycie części wydatków związanych z powołaniem asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz prowadzeniem szkoleń dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka).

14. SPOSÓB KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU

W terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt Gminy przedstawia Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Ponadto sporządzane będą sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywane wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

15. PODSUMOWANIE

W świetle założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby działania względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Koniecznością jest więc wprowadzenie w Gminie Ludwin trzyletniego programu wspierania rodziny na lata 2022-2025.

Priorytetem będzie podejmowanie działań profilaktycznych i osłonowych, których celem jest zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Każdy świadczeniobiorca powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach powołanych do tego celu.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie korzystnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin z dziećmi na terenie gminy oraz poprawy jakości ich życia.

Program ma sprawić, by rodziny same przy wykorzystaniu swojego własnego potencjału rozwiązywały problemy, a tym samym wychodziły z kryzysu, w jakim się znalazły. Aby

podjąć temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podejmowanie skoordynowanych działań na rzecz rodzin.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, w szczególności dzieci. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny i wspierający. W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu będą włączone również instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę.

16. WNIOSKI KOŃCOWE I PRZEWIDYWANE EFEKTY

Doświadczenia z minionych lat wskazują zapotrzebowanie na:

- rozwijanie działań zmierzających do poprawy jakości życia, wyrównywania szans rodzin najuboższych, głównie poprzez udzielanie wsparcia finansowego,
- podejmowanie działań na rzecz integracji i doskonalenia lokalnego systemu wspierania rodziny, w tym poprzez współpracę z organizatorem rodziny- Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- prowadzenie systemu szkoleń i superwizji dostosowanych do zadań pracowników socjalnych, asystenta rodziny i przedstawicieli innych grup zawodowych mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny,
- wzmocnienie potencjału kadrowego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pracy socjalnej i oferowanego wsparcia specjalistycznego,
- podejmowanie działań na rzecz uwrażliwiania na problemy i potrzeby rodzin niewydolnych opiekuńczo- wychowawczo i zaangażowania społeczności lokalnej,
- prowadzenie działań na rzecz pozyskiwania rodzin wspierających,
- prowadzenie pracy z rodziną z perspektywy potrzeb dziecka.

Spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2022-2025 Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ludwin są:

- pogłębienie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin,
- poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz osiągnięcie przez rodziny podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwi im wychowywanie dzieci,
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
- podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla

rodzin przeżywających trudności, doświadczających sytuacji kryzysowych lub nimi zagrożonych,

- zmniejszenie skali i skutków sytuacji kryzysowych.

Powyższe rezultaty są możliwe do osiągnięcia między innymi dzięki ścisłej współpracy instytucji

i organizacji działających na rzecz dobra rodzin, szybkiemu i skutecznemu przepływie informacji

między instytucjami oraz tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie.

17. PROMOCJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 będzie promowany poprzez:

- strony internetowe jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych;
- plakaty, ulotki informujące o działaniach podejmowanych na rzecz rodziny i jej członków.

18. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2025 w Gminie Ludwin zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat, w związku z tym wymaga oceny i weryfikacji efektywności podejmowanych zadań. Monitoring Programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu informacji o stanie jego realizacji. Zebrane w jego toku dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań oraz podjęcie działań korygujących. Stała obserwacja realizacji wyznaczonych celów pozwoli na ewentualne dookreślenie obszarów, które poddane zostaną ewaluacji.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a samej rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko w takich okolicznościach można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych sposobów rozwiązywania problemów.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników. Merytorycznej analizie poddane będą:

- rzeczywiste rezultaty zastosowanych rozwiązań (oczekiwane i nieoczekiwane),
- porównanie zgodności osiągniętych rezultatów z celami Programu,

- współpraca partnerów programu i jej wpływ na realne wsparcie rodzin w Gminie Police

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy

w Ludwinie sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodzin, zgodnie z art. 179 ust. 1 Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku.

19. SPIS TABEL

Tabela nr 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej	5
Tabela nr 2. Powody przyznania pomocy w latach 2019 - 2021.	19
Tabela nr 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019- 2021.	21
Tabela nr 4. Liczba wypełnionych i przekazanych „Niebieskich Kart ” w latach 2019 - 2021 do Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie.....	22
Tabela nr 5. Liczba interwencji domowych odnotowanych przez Komendę Powiatową Policji w Łęcznej w latach 2019- 2021.....	23
Tabela nr 6. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura „Niebieska Karta” w Komendzie Powiatowej Policji w Łęcznej –Gmina Ludwin.....	23
Tabela nr 7. Liczba osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie w latach 2019 – 2021.....	24
Tabela nr 8. Wysokość środków wydatkowanych z budżetu gminy na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2019-2020.....	25
Tabela nr 9. Dzieci z Gminy Ludwin przebywające w pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021	28
Tabela nr 10. Obrazuje Wydatki gminy Ludwin w tym zakresie	28
Tabela nr 11. Analiza SWOT Gminnego Programu Wspierania Rodziny	30

20. SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1. Rodziny i dzieci objęte pomocą asystenta rodziny.....	14
Wykres nr 2. Liczba rodzin wykazujących bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego w latach 2019- 2021.	20